

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ

ΙΟΥΛΙΟΣ — ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

1937

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & ΣΙΑ Α. Ε.
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»
42 — ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ — 42
ΑΘΗΝΑΙ

φρασις πού συνάδευε τὴν πρώτη. Τὰ σχόλια ὁμοῦς εἶναι περισσότερα — εἶναι ξαναδουλεμένα, ἐπεξεργασμένα, καὶ τὰ κριτικά παραρτήματα ἔχουν, ἐκτὸς ἀπὸ κριτικὰς καὶ ἐξηγητικὰς σημειώσεις, συμβολὰς πρωτότυπες σὲ διάφορα ἐνδιαφέροντα ζητήματα σχετικὰ μὲ τοὺς ποιητάς. Ὁ Λαβανίνι ζητεῖ νὰ προσεξομεῖ ἰδιαίτερος τις σελίδες τις ἀφιερωμένους στὸ Μίμνερο: Εἶναι διαφωτιστικὰς. Πρωτότυπα εἶναι καὶ ὅσα μᾶς ὑποβάλλει γιὰ τὴ Σαπφώ.

Στοὺς σύντομους χαρακτηρισμοὺς τῶν ποιητῶν φροντίζει τὸ βιογραφικὰ καὶ τὰ ἱστορικὰ ν' ἀνταποκρίνονται πρὸς τις σημερινὰς ἐρευνες καὶ διαπιστώσεις. Ἰδιαίτερος πασχίζει νὰ κἀνῃ ἱστορικὰ πιά χειροπιαστὸ καὶ ἀληθινὸ τὸ σχόλιον γιὰ τοὺς ποιητάς τῆς Ἰωνικῆς ἑλεγείας. Σ' αὐτὸ τὸν ἐβοήθησε ἡ ἐκδόσις Τ. Hudson-Williams. Ἄν κ' εὐκόλως στὴ μετάφρασις εἶναι πολὺ δύσκολα στὴν πλήρη κατανόησι. Χρειάζεται ν' ἀναπλάσσουμε τὴν ἱστορικὴν τοὺς ἀτμοσφαῖρα. Τ' ἀποσπάσματα τῆς λυρικῆς Ἑλληνικῆς ποιήσεως καὶ μόνον, ὡς τεκμήρια τέχνης καὶ ζωῆς, θὰ μπορούσαν, γράφει ὁ Λαβανίνι, νὰ καλύψουν τὴν περίοδον πού ἀρχίζοντας ἀπ' τὸν Ὅμηρον καὶ τὸν Ἡσίοδον φτάνει στὴν κλασικὴ Ἑλλάδα τοῦ βου αἰῶνα. Γιὰ νὰ καταλάβουμε μιὰ πολιτικὴ ἑλεγεία τοῦ Σόλωνος, πρέπει νὰ τὴν τοποθετήσουμε μέσα στὸν ἱστορικὸν ὀρίζοντα τοῦ παρελθόντος... Ξέρουμε λίγο τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα, — καὶ εἶν' ἐπικίνδυνες οἱ ἀναχρονιστικὰς ἐρμηνεῖες. Ἐπειτα ἔχουμε γλωσσικὰς καὶ συντακτικὰς δυσκολίας. Ἡ Ἰωνικὴ ἑλεγεία, σὲ μορφή καὶ σύνταξιν θεληματικῶς ἀρχαίαν, περιχέει στοχασμοὺς πῶς ἐξελιγμένους πού πρέπει νὰ προσέξῃ ὁ ἐρμηνευτής.

Ὅσο γιὰ τὸ κείμενον, ὁ Λαβανίνι χρησιμοποίησε τις ἐκδόσεις τοῦ Diehl καὶ τοῦ Lobel. Γιὰ τις ἀκρωτηριασμένους περικοπὰς (πού προέρχονται ἀπὸ παπύρους κλπ.) διατήρησε τὴν πραγματικὴν κατάστασιν τοῦ κειμένου καὶ μὲ τὰ συνηθισμένα διακριτικὰ σημεῖα σημείωσε τις ἀβέβαιες ἀναγνώσεις ἢ συμπληρώσεις. Ἐννοεῖται πὼς οἱ συμπληρώσεις εἶναι πάντα τολμηρὰς, γιὰ τὸν κάθε λυρικὸν ποιητὴν ἔδινε προσωπικὸν χρῶμα στὴ γλῶσσαν του: Ὅπως δὲ μπορούμε, γράφει ὁ Λαβανίνι, νὰ δώσουμε κεφάλινον σύγχρονον γυναικὰς στὴν Ἀφροδίτη τῆς Κυρήνης, εἶσι δὲν μπορούμε νὰ προσθέσουμε τις συλλαβὰς πού πρόσθεσε ὁ φαλακρὸς γραμματικὸς στὸ τραγοῦδι τῆς Σαπφῆς.

Ἡ ἐκλογή τοῦ Λαβανίνι ἔχει αὐστηρὰ αισθητικὸν κριτήριον. Ἱστορικοὶ ἐν τούτοις λόγοι τὸν ἔκαναν νὰ περιλάβῃ τὸν Καλλίνο, ὁ ὁποῖος στὸν 7ο π.Χ. αἰῶνα γυρεύει νὰ συνασπίσῃ τοὺς συμπατριῶτες του ἐναντίον τῶν Κιμμερίων πού, ἐκείνη τὴν ἐποχὴν, ἀπειλοῦσαν τις Ἑλληνικὰς ἀποικίας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας...

Ὁ Λαβανίνι πιστεύει στὴν αἰωνιότητα τοῦ ἑλληνικοῦ λυρισμοῦ. Ὅσα γράφει γιὰ τὸν Πίνδαρον, δείχνουν τὴν ὑψηλὴν του ἰδέαν γιὰ τὴν ποίησιν, πού μένει ἀγέρυστη — ἐνῶ γεννᾷει κάθε φιλοσοφία...

ΑΡΙΣΤΟΣ ΚΑΜΠΑΝΗΣ

Πέτρου Βλαστοῦ : «Παραβλάσταρα».

Δὲν εἶναι νέον τὰ ἔξη δοκίμια καὶ τὰ ἔξη ἄρθρα πού μὲ τὸ γενικὸν τίτλον «Παραβλάσταρα» τὰ μάζεψε σὲ βιβλίον ὁ κ. Βλαστός. Τὰ περισσότερα εἶχαν κίονα δημοσιευθῆναι σὲ διάφορα περιοδικὰ — οἱ ἀναγνώστες τῆς «Νέας Ἑστίας» θὰ θυμούνται, βέβαια, τὸ «Γεωμετρισμός καὶ Ταῖφας», τις «Παραβολές» καὶ τὸ «Ὁ Κρόνος καὶ τὰ Κρονάκια - του» — εἶσι μαζεμένα ὁμοῦς σὲ τόμον, δείχνουν πῶς χτυπητὰ τὴν προσωπικότητα τοῦ κ. Βλαστοῦ, τὴν ὀργανικὴν συνοχὴν τῶν ἰδεῶν του, τὸ πλάτος τῆς κριτικῆς καὶ φιλοσοφικῆς του ματιᾶς, τὸ ὕψος του. Ὁ κ. Βλαστός σὺν πεζογράφος βρίσκεται σήμερον στὴν καλλίτερην στιγμὴν τῆς δημιουργίας του, ὅτι γράφει εἶναι ὄριμον, πλούσιον, μεστόν, κατασταλαγμένον, ἀλλ' ὄχι κατακαθισμένον. Στὸν ὄριμον αὐτὸν ἄνθρωπον ἐξακολουθεῖ νὰ ζῆ ἕνας νέος γεμάτος δίψης καὶ περιέργειας, πού δὲν πιστεύει πὼς τάχει ὅλα ξεσκολίσει, πού μπορεῖ καὶ παθαίνεται, πού μπορεῖ νὰ δοθῇ ὀλόκληρος σὲ δυὸ - τρεῖς ἰδέας, πού ἀγαπᾷ καὶ μισεῖ. Μ' ἄλλα λόγια, κάτω ἀπὸ τὸν δοκιμογράφον ἐξακολουθεῖ νὰ αἰσθάνεται κανεὶς πάντα τὸν ποιητὴν.

Στὰ «Παραβλάσταρα», οἱ βασικὰς ἰδέας τοῦ κ. Βλαστοῦ, οἱ ἰδέες του γιὰ ὅτι ἀφορᾷ τὴν ζωὴν, τὸν ἄνθρωπον, τὸ ρόλον τῶν λίγων καὶ τῶν πολλῶν, τὴν ποίησιν, τὴν ἐπιστήμην, τὴν γλῶσσαν, μένουν οἱ ἴδιαι, τέτοιαι πού τις γνωρίζαμε ἀπὸ προηγουμένα ἔργα του, μόνον πού ἐδώ τις ὀρίζεται πῶς συγκεκριμένα, τονίζει περισσότερον ὀρισμένα σημεῖα τους, καὶ, κυρίως, τις παρουσιάζει σ' ἕνα εἶδος λόγου πού παίρνει ὄλον καὶ πῶς καθαρά τὸν τύπον τοῦ *essai*. Πραγματικὰ, τὰ τελευταῖα αὐτὰ χρόνια, μὲ τὴν φόρμα τοῦ δοκίμιου, σὺν *essayiste*, κατὰ προτίμησιν, πῶς φυσικὰ καὶ ἄνετα, ἐκφράζεται ὁ κ. Βλαστός, καὶ τὰ τέσσαρα, τουλάχιστον, ἀπὸ τὰ κομμάτια πού ἀποτελοῦν τὰ «Παραβλάσταρα», εἶναι *essais*, στὴ σωστότερην σημασίαν τῆς λέξεως, τὰ καλλίτερα πού ἔχουμε στὴ γλῶσσαν μας, ἴσως καὶ τὰ πρῶτα, ἀφοῦ ὁ Ροῖδης ἔγραψε μᾶλλον μεγάλας «*chroniques*» καὶ μελέτας, καὶ ἀφοῦ ὅτι ἀκολούθησε στὸ εἶδος τοῦτο, φαντάζει πῶς πολὺ σὺν ἀπόπειρα, καὶ πάντως δὲν ἀνταποκρίνεται ἀληθινῶς στὴν ἔννοια τοῦ *essai* ὅσο ἀνταποκρίνονται κομμάτια ὅπως ὁ «Γεωμετρισμός καὶ Ταῖφας», οἱ «Παραβολές», τὸ «Ἀλκή καὶ Τόλμη». Σ' αὐτὰ ὑπάρχουν ὄλα τὰ γνωρίσματα τοῦ *essai*: πρῶτον ἀπ' ὄλον, τὸ πλάτος τοῦ θέματος, ἡ σταθερὴ συνθετικὴ γραμμὴ, τὸ ἄνετον, ἐλεύθερον, χαριτωμένον περιδιάβασμα γύρω ἀπὸ μιὰ κεντρικὴν ἰδέαν, μὲ παραστράτισματα πού δὲ μᾶς κάνουν, ὁμοῦς, νὰ χάσουμε τὴν βαθύτερην ἰδεολογικὴν συνοχὴν, καὶ εἶπειτα τὸ μέστωμα τῆς πείρας, ὁ πλοῦτος τῶν γνώσεων, ἡ κριτικὴ σκέψις, ἡ φιλοσοφία, στηριγμένη τότε στὴν ἐπιστήμην, τότε, ξεκαθαρισμένη σὲ ὅτι οὐσιοστικώτερον ἔχει, τὴ μεταφυσικὴν, ἡ διήγησιν, ἡ ἀβίασθη, ἡ δίχως κανένα βάρος σχολαστικόν, ἀναδρομὴν στὰ παλιὰ, τέλος, ὁ ἀέρας ἐκεῖνος τοῦ γνήσιου οὐμανισμοῦ, συγκεκριμένον, κάθε τόσο, μὲ τὰ

πιό ζεστά και αναβρυστικά σαλέματα της ψυχής.
 "Όπως και σ' όλα τα προηγούμενα έργα του κ. Βλαστού, έτσι και στα «Παραβλάστια» βλέπουμε ένα νικσειστή, έναν άτομιστη αδιάλλακτο, που δε λογαριάζει παρά μονάχα τὰ άτομα και περιφρονεί τὰ πλήθη, έναν τραγικό affir-mateur της ζωής, στη νικσειστή ακριβώς έννοια. Τό λέει με διαφορετικούς τόνους και τρόπους σε κάθε σχεδόν σελίδα του βιβλίου του, ότι ο κίνδυνος, ο πόνος, ο άγώνας είναι στοιχεία απαραίτητα για τή νίκη και το ανέβασμα, ότι ή ζωή είναι αδιάκοπο ξεπέραςμα και ξανανιωμός, ότι τή ζωή τήν κατακτά όποιος τής λέει τό «ναι». "Ότι σκοπός της ζωής είναι ή ίδια ή ζωή, τό δυνάμωμα, τό σφιχτοδέσιμο, τό καλλιτέρεμά της. Πρέπει να τή θέμε τή ζωή «ολοένα πιο κυρίαρχη, πιο κυβερνήτρα, πιο συνειδητή (πιο πλούσια σε «sensibilité») και πιο ανοιχτόψυχη». Να θέμε τήν «τραγωδία» «... να ζεις την ακατάλυτη, ακατανόητη, ακατάπιαστη ζωή μαζί με τα φύγανα και μαζί με τ' αστέρια. Και να θες πάντα να μάθεις κείνο που το καταλαβαίνεις αμάθητο ίσαμε το τέλος». "Η μόνη αληθινή θρησκεία του ανθρώπου έπρεπε να είναι ή πίστη στον έαυτό μας, και ή λευτεριά του ή έσωτερική». «Η λευτεριά - σου μέσα - σου, κι ας είσαι στο κάτεργο φυλακισμένος».

Στό «Γεωμετρισμός και Ταΐφας» μάς δίνει κυρίως τό credo του άτομικισμού του ό κ. Βλαστός, στό «Αλή και Τόλμη» τό credo του της τόλμης. «Η πιο μεγάλη χαρά είναι η χαρά της τόλμης, το τίμιο ψηφισμα του νικημού και του θανάτου». "Η τόλμη είναι παντού και πάντα ή πιο μεγάλη άρετή, και ποιός ξέρει, ρωτά ό κ. Βλαστός, αν ή ζωή ή ίδια δεν είναι παρά τόλμη; "Αφού κ' εκείνη τολμά τὰ άγνωστα, ριψοκινδυνεύει πρωτοδοκίμαστες μορφές, προχωρεί όχι άργά και φρόνιμα, όπως έδέχονταν άλλοτε οι έπιστήμονες, αλλά με πηδήματα και απότομες μεταβολές, καθώς υποστηρίζουν οι φυσιολόγοι του καιρού μας; (σ. 42). Τά δυό αυτά βάθρα της φιλοσοφίας του—ό άτομικισμός και ή ανάγκη του άγώνα και της άψηφισιάς του κινδύνου για τό ανέβασμα της ζωής—μάς έξηγοούν και όλη σχεδόν τήν υπόλοιπη τόσο άριστοκρατική ήθική του κ. Βλαστού. Περιφρονεί τὰ πλήθη, γιατί τὰ πλήθη δε νιώθουν τό μυστήριο της όμορφιάς, είναι δεμένα στην ύλοκρατία, στον όφελιμισμό, στο δόγμα, και μολεύουν τήν καθαρότητα του ένστικτου της γνώσης, κάνουν και τή γνώση χρησιμοθηρική. "Όπου ξαπλώνεται ή πλεμπύγια, — και ξαπλώθηκε επικίνδυνα, παρατηρεί ό κ. Βλαστός, τὰ τελευταία αυτά έκατό χρόνια— εκεί φουντώνει και ή έπιστήμη, ως πού στο τέλος αποξηραίνεται κ' εκείνη, γιατί δε γεννιούνται πια «μυαλά ξελάσπωτα». Μόνα άνώτερα, άριστοκρατικά πλάσματα μένουν οι καλλιτέχνες, οι ποιητές. Δεν είναι άρρωστοι, νευρασθενικοί και άπροσάρμοστοι, όπως υποστηρίζει ό Freud, οι τεχνίτες, βιολογικά παραστρατισμένοι. "Άρρωστες είναι οι σημερινές κοινωνίες, και ή άρρώστεια αυτή, τό ξέφτισμα και τό μαρά-

ζωμα των σημερινών κοινωνιών γεννά τή δυσαρμονία μεταξύ περιβάλλοντος και τεχνιτών. "Ο ποιητής («ο καλός ποιητής δεν είναι μουσικός», λέει ό κ. Βλαστός, και έννοεί, φαντάζομαι, ότι δεν αφήνεται άκυβέρνητος στο λυρικό του όίστρο) μάς «βοηθάει να γνωρίσουμε τον κόσμο πολύ πιο συνθετικά κι ολοκληρωτικά από την κομματιαστή την επιστήμη». «Ο καλλιτέχνης είναι ο άνθρωπος που σώζει ακόμα μέσα του τήν πρωταρχική λαχτάρα της ξένοιαστης όμορφιάς, τή νοσταλγία της αξέχαστης χαρυβγής». Δηλαδή τό άνυστερόβουλο αίσθημα του ώραιού, πού είναι, ίσως, κάτι πιο πρωτινό κι από τήν άύτοσυντήρηση ακόμα (για να θες να ζής πρέπει πρώτα να χαιρέσαι τή ζωή) και πού τό είχαν τὰ πλάσματα στις άρχαιοζωϊκές εποχές, τότε πού ήταν τόσο άφθονα όλα στη γη, ώστε δεν υπήρχαν όχτροι και άγώνας για τή συντήρηση. Τό κώμα της κοσμογονίας άνεβαίνει ακόμα από τ' άνέγγιαγα βάθια της μνήμης του καλλιτέχνη. «Και μοναχός του ξαναφτιάχνει τ' όνειρο της επικής ανοιχτωσιάς που έσβησε πια ολότελα από της Γής τὰ χωματένια χρονικά. Μας βεβαιώνει πως η ποίηση μένει πάντα η πιο πολύτιμη, η πιο αναμάρτητη και η πιο πανάρχαια παράδοση της ζωής».

Δε μπορούμε να μην άκούσουμε με εξαιρετική συγκίνηση έναν άνθρωπο πού μιλεί έτσι, με συνείδηση τόσο θρησκευτική, για τήν ποίηση. Και να μην άκούσουμε με άπόλυτο σεβασμό, και αν ακόμα σε μερικά ζητήματα διαφωνούμε ίσως μαζί του, ένα συγγραφέα πού μάς δίνει μια τόσο έκλεχτη εύχαρίστηση με τό ύφος του, με τόν τρόπο πού ένορχηστρώνει και ξεδιπλώνει τις ιδέες του, πού κινεί τόσο θερμά και ζωντανά τὰ προβλήματά του, και πού μάς κάνει να ζούμε σε τόσο καθαρό και ύψηλό πνευματικό χώρο.

ΚΛΕΩΝ ΠΑΡΑΣΧΟΣ

Στράτη Μυριβήλη: «'Αργοναύτης».

Κάθε φορά πού βλέπω ένα δόκιμο λογοτέχνη να ενδιαφέρεται για τό παιδί και να γράφει βιβλία πού καλλιεργούν τήν ψυχή και τήν όπλιζούν για τό σκληρόν άγώνα της ζωής, βιβλία πού τό μορφώνουν και του δείχνουν τόν ίσιο δρόμο αλλά και τό συνηθίζουν στην όμορφιά, νοιώθω διπλή χαρά. "Ένα καλό βιβλίο για μεγάλους πλουτίζει τή λογοτεχνία μας. "Ένα βιβλίο όμως για μικρούς, με λογοτεχνική αξία και με επίδραση, δίνει κάτι περισσότερο: προετοιμάζει τούς συνειδητούς αναγνώστες, κάνει συνήθεια στον Έλληνα τήν αγάπη για τήν τέχνη του λόγου, — και οι περισσότερες και δυνατότερες συνήθειες γεννιώνται στην παιδική ηλικία, — δυναμώνει δηλαδή τὰ θεμέλια της πνευματικής μας ζωής, πού ούτε άρχετα βαθεία τάχουμε ρίξει, ούτε πολύ στερεά μπορούν να θεωρηθούν. "Ένα παιδικό βιβλίο, λοιπόν, γραμμένο από αξιολογοτέχνη, είναι για μένα διπλή χαρά. Και τή χαρά αυτή μου τήν έδωσε με τό παραπάνω ό κ. Μυριβήλης. "Ο «'Αργοναύτης» του, μυθιασθη-